

Ind på arbejdsmarkedet

Fakta og analyse

Ind på arbejdsmarkedet – Fakta og analyse

© KL

1. udgave, 1. oplag 2014

Pjecen er udarbejdet af KL

Design: Kontrapunkt

Foto: Colourbox

Sats: Kommuneforlaget A/S

Tryk: Rosendahls - Schultz Grafisk

Produktion: Kommuneforlaget A/S

Produktionsnr. 830106

Produktionsnr. 830106-pdf

ISBN 978-87-92907-76-9

ISBN 978-87-92907-77-6-pdf

KL

Weidekampsgade 10

2300 København S

Tlf. 33 70 33 70

kl@kl.dk

www.kl.dk

Fakta og analyse

Det danske arbejdsmarked er fuldt af paradokser. Der er tegn på øget efterspørgsel efter arbejdskraft. De, der mistede deres job under krisen, får nu bedre chancer for at komme i beskæftigelse.

Men den stigende efterspørgsel efter arbejdskraft løser ikke nødvendigvis alle vores udfordringer, fordi arbejdsstyrken falder. Vi bliver færre i den erhvervsdygtige alder og en stigende andel af befolkningen i den erhvervsdygtige

alder, har en svag tilknytning til arbejdsmarkedet.

Derfor risikerer vi, at stå i en situation både med mangel på arbejdskraft og rigtig mange på offentlig forsørgelse, som ikke matcher virksomhedernes arbejdskraftbehov.

Denne analyse har fokus på de mennesker, der har en svag tilknytning til arbejdsmarkedet. Hvor mange er de? Hvem er de? Hvilken indsats får de?

I afsnit 1 beskrives udfordringen for hele Danmark og på tværs af Danmark. Afsnit 2 giver et billede af hvor gruppen kommer fra og hvordan det går. Afsnit 3 giver et billede af gruppens udfordringer. Og endelig giver afsnit 4 en kort beskrivelse af indsatsen og udfordringerne med at måle effekten af den.

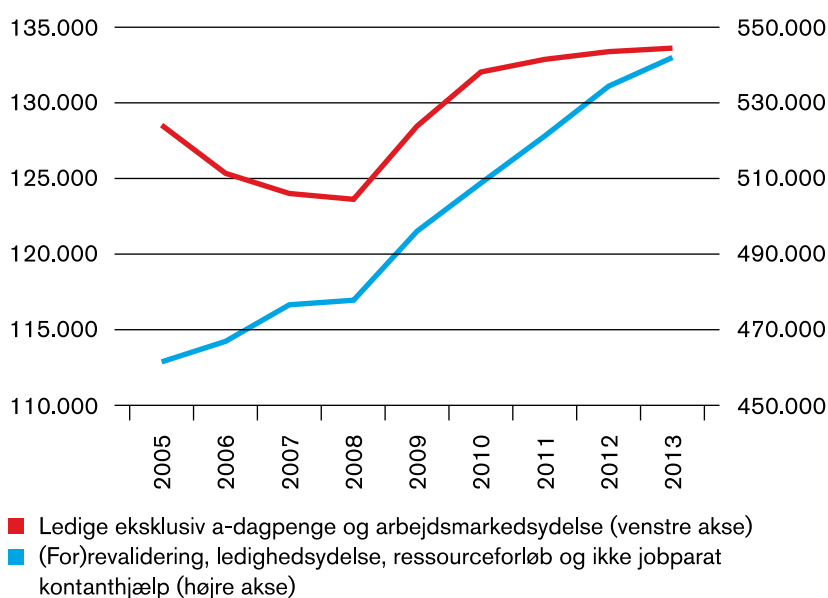

Efter 2008 steg antallet af personer i den erhvervsaktive alder på offentlig forsørgelse. Men udviklingen vendte i 2010. Fra 2010 til 2013 har der været et lille fald på ca. 1 procent².

Fratrækkes den stærkeste gruppe ledige på arbejdsløshedsdagpenge og arbejdsmarkedsydelse, har der imidlertid ikke været et fald i antallet på offentlig forsørgelse, men derimod en stigning – dog med aftagende stigningstakt fra 2010 til 2013, jf. figur 2.

Antallet af ledige med en svag tilknytning til arbejdsmarkedet er derimod steget. Bortset fra 2007 til 2008, hvor det økonomiske opsving var på sit højeste, er antallet af aktivitetsparate ledige på kontanthjælp, uddannelseshjælp, revalidering, ledighedsydelse og ressourceforløb steget i hele perioden fra 2005 til 2013, jf. figur 2. Det ser dog ud til, at der er en lavere stigningstakt fra januar 2014³.

Figur 2. Antal ledige med svag tilknytning til arbejdsmarkedet (fuldtidspersoner), 2005-2013

Kilde: jobindsats.dk

Note: Ledige eksklusiv a-dagpenge og arbejdsmarkedsydelse: Fuldtidspersoner på kontanthjælp, sygedagpenge, revalidering, ledighedsydelse, ressourceforløb, fleksjob og ledighedsydelse.

2 Antal fuldtidspersoner på arbejdsløshedsdagpenge, uddannelsesyndelse, arbejdsmarkedsydelse, sygedagpenge, kontanthjælp, uddannelseshjælp, revalideringsydelse, ledighedsydelse, fleksjobydelse, førtidspension.

3 Unge på kontanthjælp er fra januar 2014 blevet matchet om, hvilket har givet et databrud, så antallet af fuldtidsmodtagere er faldet kraftigt fra december 2013 til januar 2014. Det indgår ikke i figuren. Det er derfor nødvendigt med en længere dataserie for at konkludere på udviklingen efter januar 2014. Siden januar 2014 er antallet af aktivitetsparate frem til sommeren 2014 dog fortsat med at stige.

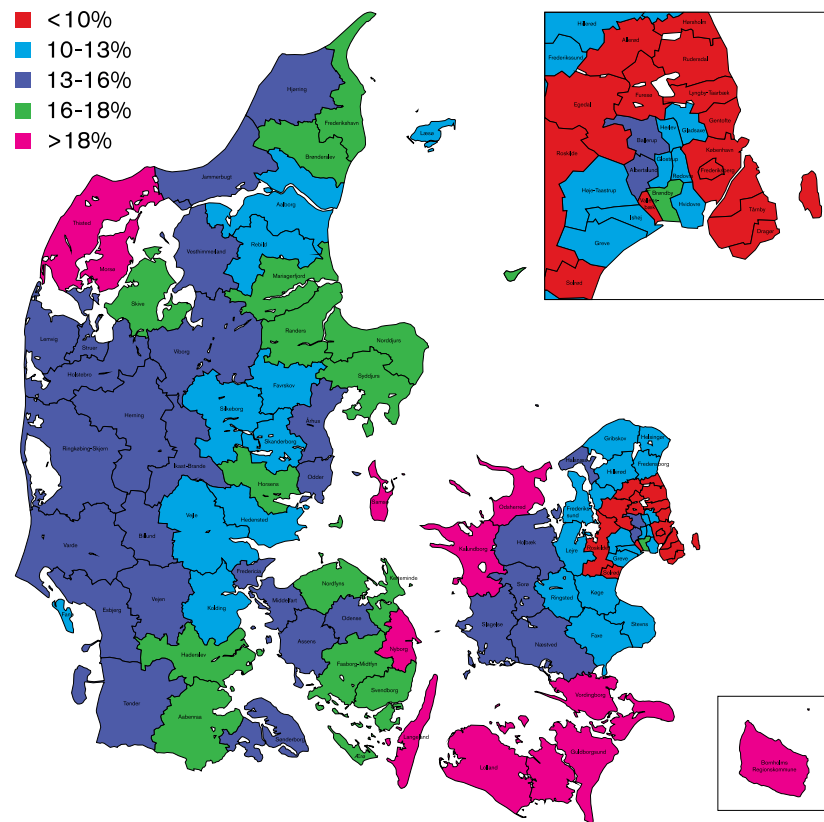
Den geografiske udfordring

Bosætningsmønstret for ikke-jobparate er forskellig på tværs af landet. Andelen af ikke-jobparate er højest i yderkommunerne, jf. figur 3.

Forestillingen om, at ledige med svag tilknytning til arbejdsmarkedet bor i de største byer holder ikke længere. Lolland, Langeland, Odsherred, Morsø, Nyborg og Bornholm kommuner har over 19 procent som ikke er jobparate. På Lolland er en fjerdedel af befolkningen i den arbejdsdygtige alder ikke jobparate.

Vallensbæk, Gentofte, Allerød, Frederiksberg, Rudersdal, Hørsholm, Egedal, Lyngby-Taarbæk, Solrød, Furesø, København, Tårnby og Roskilde kommuner har under 10 procent borgere, som ikke er jobparate.

Figur 3. Ikke jobparate fordelt på kommuner, 2. kvartal 2014

Kilde: Jobindsats, Danmarks Statistik og egne beregninger.

Anm.: Andel ikke-jobparate blandt 18-64-årige (befolkningen) i 2. kvartal 2014. Ikke-jobparate er modtagere af ledighedsydelse, førtidspension, revalidering/forrevalidering, og ansatte i fleksjob, samt alle modtagere af sygedagpenge, kontanthjælp og uddannelseshjælp, som er ikke er matchet job- eller uddannelsesparat. Ydelsesmodtagere er opgjort i fuldtidspersoner.

Værd at tænke over

Borgere der ikke vurderes at være jobparate udgør 456.000, svarende til trefjerdedele af alle borgerne på overførselsindkomst, i den erhvervsaktive alder.

Selv under højkonjunkturen i 2008, hvor der var mangel på arbejdskraft, var der ca. 117.000 ledige som ikke var jobparate i den aktive beskæftigelsesindsats. Tallet var 451.000, hvis borgere på førtidspension og sygedagpengemodtagere i risikogrupperne medregnes.

Fremover, vil færre af de svageste ledige være på passiv forsørgelse og flere vil blive omfattet af en aktiv indsats, da færre nu får tildelt førtidspension.

Ledige med en svag tilknytning til arbejdsmarkedet bor i højere grad i yderkommuner, som i forvejen har en række strukturelle udfordringer.

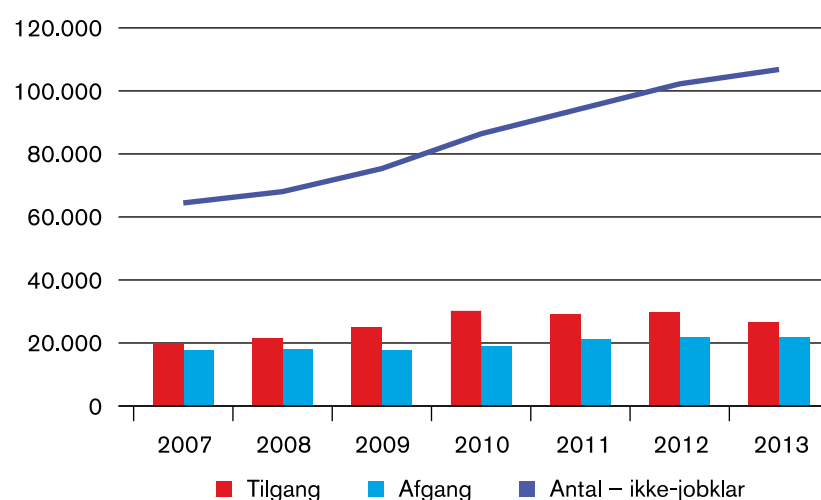
2. Fokus på målgruppen

Det er hovedsageligt antallet af aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere (kontanthjælpsmodtagere der ikke vurderes jobparate) og ledighedsydelsesmodtagere, der er steget⁴. Analysen nedenfor sætter derfor ekstra fokus på gruppen af aktivitetsparate på kontanthjælp.

Årsagen til stigningen er, at afgang er mindre end tilgangen. Frem til 2010 var der en stigende tilgang og uændret afgang. Men siden 2010, har der været en svagt faldende tilgang og en svagt stigende afgang, hvilket betyder, at stigningstakten er svagt faldende, jf. figur 4.

Ultimo 2013 var der 107.000 kontanthjælp, som ikke var jobparate. Tilgangen i forhold til året før var på 26.000 personer og afgang på 22.000 personer. Der er således tale om en "omsætning" i gruppen på omkring 20-25 procent om året.

Figur 4. Antal aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere, 2007-2013

Kilde: Beskæftigelsesministeriets forløbsregister (DREAM) og egne beregninger.

Note: Opgjort i personer ultimo året. En person er tilgået, hvis vedkommende modtager kontanthjælp med matchkategori "aktivitetsparat" ultimo året og ikke gjorde det ultimo året før. En person er afgået, hvis vedkommende ikke modtager ydelsen ultimo året, men modtog ydelsen ultimo året før.

⁴ Der er ikke historiske data på, hvor stor en andel ledighedsydelsesmodtagerne, der ikke er jobparat. Derfor er det ikke muligt, at lave meningsfulde analyser på udviklingen.

Hvor kommer de fra

Tilgangen til gruppen af kontanthjælpsmodtagere, der ikke er jobparate, har ændret mønster i perioden fra 2007 til 2013, jf. figur 5.

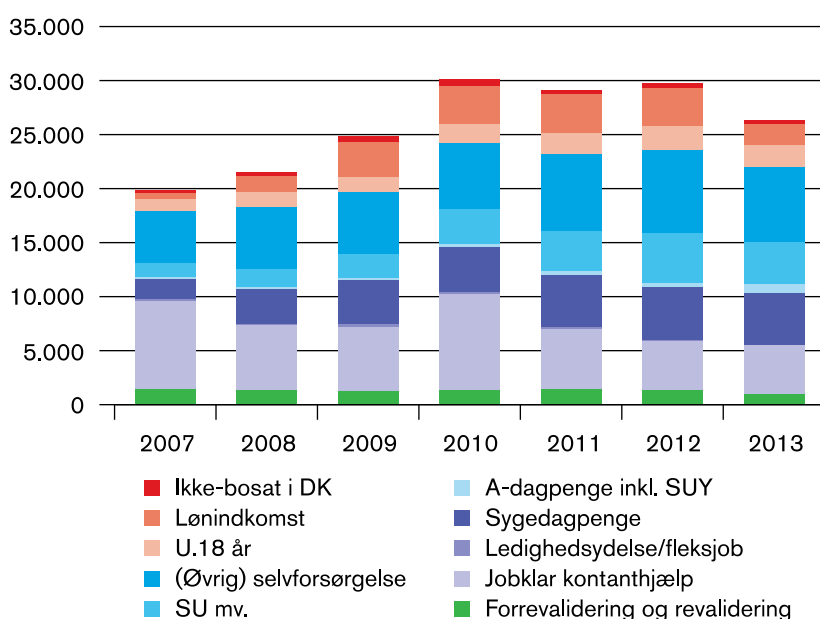
Før 2010 kom hovedparten af de nye aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere fra en andre forsørgelsesydelse (primært jobparate kontanthjælpsmodtagere og sygemeldte).

I 2010 steg tilgangen til gruppen af kontanthjælpsmodtagere, der ikke var jobparate. De nye aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere kom både fra selvforsørgelse og fra andre forsørgelsesydelser. Siden 2010 er tilgangen fra andre forsørgelsesydelser faldet svagt.

De fleste selvforsørgede har ikke en lønindkomst. Det er borgere, der er forsørget af forældre, samlevende mm. eller borgere, der ikke har været bosat i Danmark. De færreste kommer således fra et job. Tilgangen fra lønindkomst var størst fra 2009 til 2011, hvor mange mistede deres arbejde.

Antallet af aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere, som før har modtaget sygedagpenge er steget igennem hele perioden fra 2007 til 2013.

Figur 5. Hvor kommer nye aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere fra?

Kilde: Beskæftigelsesministeriets forløbsregister (DREAM) og egne beregninger.

Note: En person er tilgået, hvis vedkommende modtager kontanthjælp med matchkategorien aktivitetsparat ultimo året og ikke gjorde det ultimo året før (hvor tidligere ydelsesstatus er opgjort).

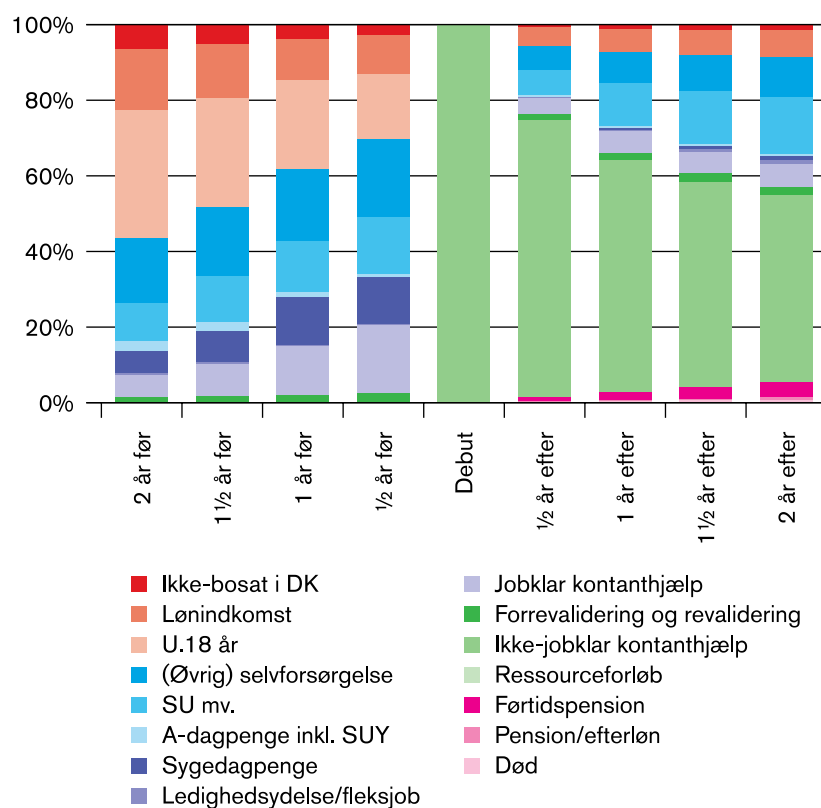
Debutanter og gengangere

40 procent af de nye aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere er debutanter og 60 procent er gengangere.

84 procent er selvforsørgede eller på SU to år før debut, som aktivitetsparat kontanthjælpsmodtager. Den største gruppe er helt unge under 18 år. Et halvt år før debut, er to ud af tre selvforsørgede eller på SU, og 18 procent er jobparat på kontanthjælp, jf. figur 6.

Halvdelen af debutanterne er stadig aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere to år efter deres debut. 15 procent er på SU, 19 procent er selvforsørgede og en lille andel er jobparate kontanthjælpsmodtagere.

Figur 6. Hvor kommer de aktivitetsparate debutanter på kontanthjælp fra og hvordan går det dem?

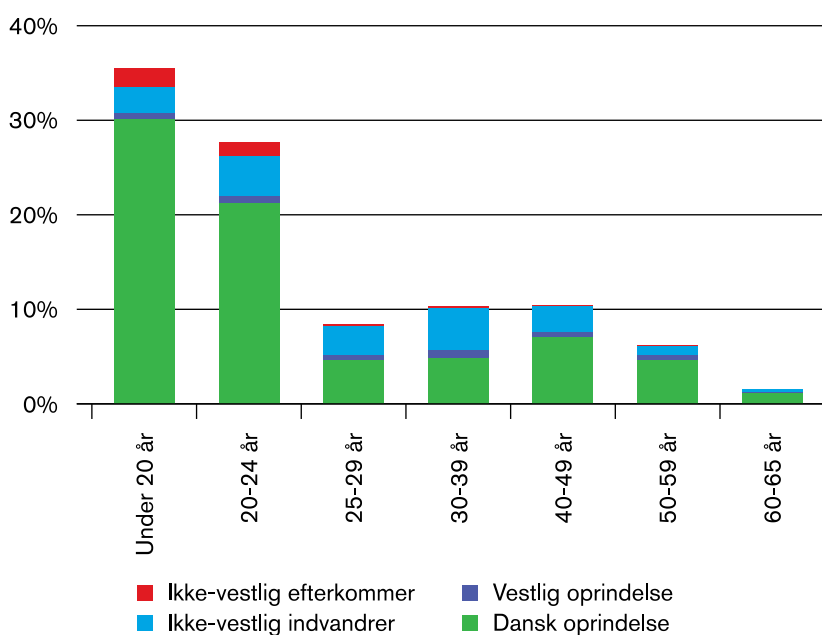
Kilde: Beskæftigelsesministeriets analyseregister (DREAM) og egne beregninger.

Note: Debutanter i perioden 2010-2011. En debutant er en person, som ikke har været ikke-ledig kontanthjælpsmodtager i perioden 2000 til 2006 (begge inkl.), og ligeledes ikke har været kontanthjælpsmodtager med aktivitetsparat matchkategori i perioden 2007 til 2009 (begge inkl.), og som i løbet af 2010 og 2010 tilgår kontanthjælp med aktivitetsparat matchkategori for første gang.

Debutanterne er primært unge. 64 procent er under 25 år, 18 procent er 25 til 39 år, og kun 17 procent er 40 år eller mere, jf. figur 7.

Forestillingen om, at de fleste ender som aktivitetsparat kontanthjælpsmodtager efter en fortid på en anden offentlig ydelse, holder ikke. De fleste er helt unge, når de starter på et (ofte) meget langt forløb som aktivitetsparat kontanthjælpsmodtager.

Figur 7. Alder for debut som aktivitetsparat på kontanthjælp

Kilde: Beskæftigelsesministeriets analyseregister (DREAM) og egne beregninger.

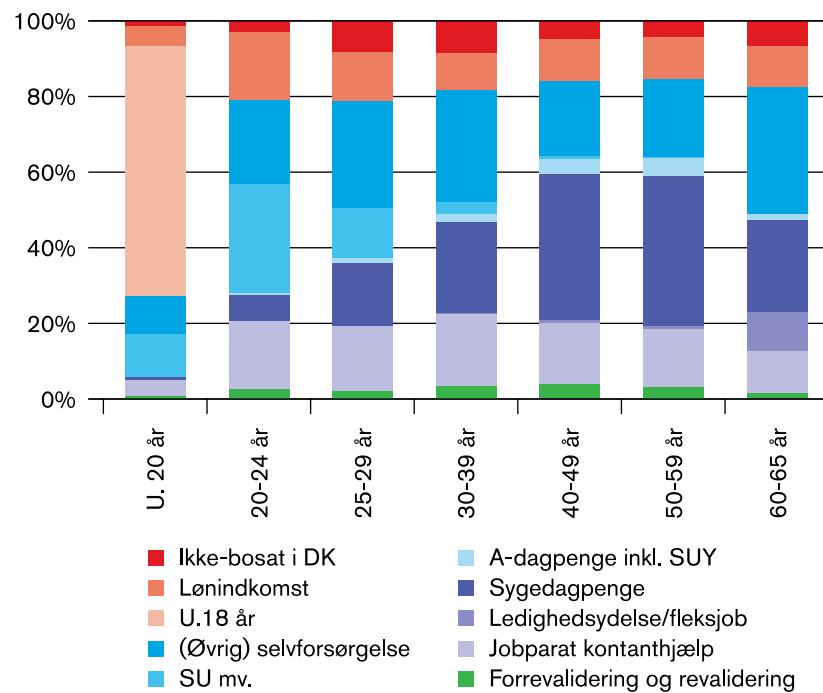
Note: Opgjort i perioden 2010-2011. En debutant er en person, som ikke har været ikke-ledig kontanthjælpsmodtager i perioden 2000 til 2006 (begge inkl.), og ligeledes ikke har været kontanthjælpsmodtager med aktivitetsjobparat matchkategori i perioden 2007 til 2009 (begge inkl.), og som i løbet af 2010 og 2011 tilgår kontanthjælp med matchkategori som aktivitetsparat for første gang.

De fleste debutanter under 20 år kommer direkte fra selvforsørgelse (formodentlig forældreforsørgelse) til aktivitetsparat kontanthjælp. Ca. halvdelen af debutanterne på 25 til 39 år kommer fra selvforsørgelse.

For de 40 til 60-årige skifter billedet. Her kommer to ud af tre fra sygedagpenge eller anden offentlig forsørgelse indenfor beskæftigelsesområdet, jf. figur 8.

Resten af tilgangen til aktivitetsparat kontanthjælp er gengangere⁵. Blandt gengangerne har 43 procent hverken været i job eller under uddannelse (på SU) to år før tilbagefald til aktivitetsparat på kontanthjælp. 45 procent har været i job. (knap 10 procentpoint i mindst et år). 22 procent har været under uddannelse (SU), heraf en tredjedel i mindst 1 år⁶.

Figur 8. Hvad lavede aktivitetsparate på kontanthjælp ét år før debut? – fordelt på alder

Kilde: Beskæftigelsesministeriets analyseregister (DREAM) og egne beregninger.

Note: Se note til figur 7.

5 En genganger er en person, som tidligere har været enten ikke-ledig kontanthjælpsmodtager i perioden 2000 til 2006 (begge inkl.), eller har været kontanthjælpsmodtager med aktivitetsparat matchkategori og som tilgår kontanthjælp med aktivitetsparat matchkategori efter en periode på mindst 13 uger uden aktivitetsparat kontanthjælp. En person kan godt have flere forløb med tilbagefald i perioden.

6 Grupperne summer ikke til 100 procent, da 9 procent har været både i job og under uddannelse i perioden.

Værd at tænke over

De fleste er helt unge, når de debuterer på kontanthjælp som aktivitetsparate. 36 procent er under 20 år og 64 procent er under 25 år. De unge starter på et ofte meget langt forløb som aktivitetsparat kontanthjælpsmodtager.

To tredjedele af debutanterne er fortsat på offentlig forsørgelse, to år efter deres debut. Halvdelen er fortsat aktivitetsparat på kontanthjælp.

45 procent af gengangerne har været i job før de falder tilbage som aktivitetsparate på kontanthjælp. 10 procent har været job i mindst et år.

Hvordan går det de aktivitetsparate på kontanthjælp?

5 procent af de personer, som var aktivitetsparate på kontanthjælp i 2007, kom i job i 2008 og 2009. Siden 2010 er andelen, som kom i job, faldet. Hele 80 procent af de aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere i 2007 står i 2014 fortsat uden for arbejdsmarkedet, jf. figur 9.

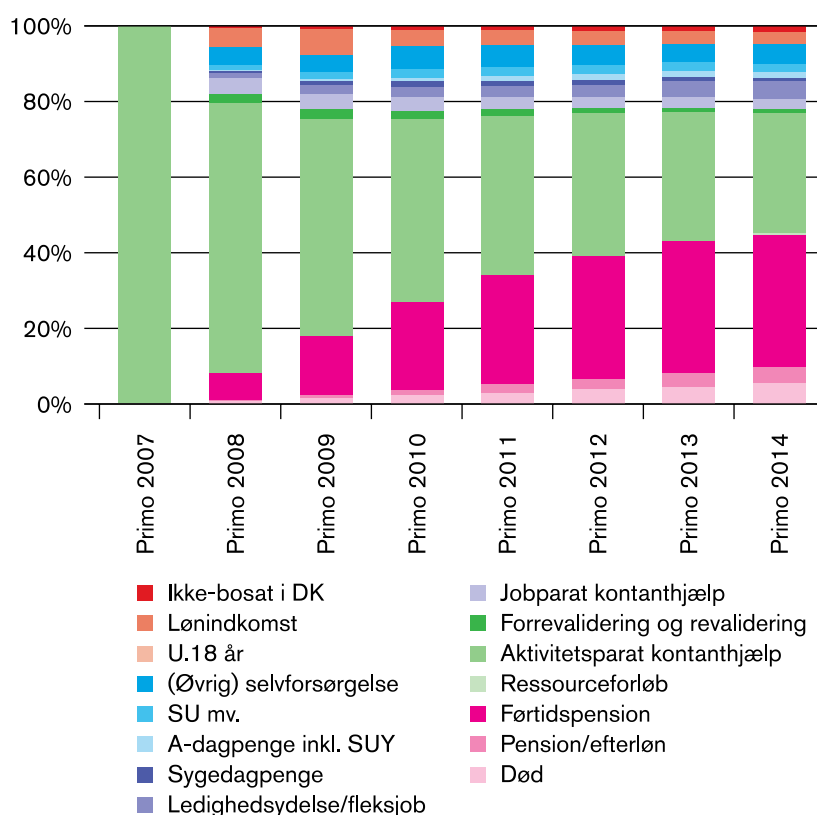
Under den økonomiske krise, er der er et betragteligt tilbagefald til aktivitetsparat kontanthjælp, blandt de personer, som det lykkedes at få job eller uddannelse.

Udviklingen afspejler to forhold. For det første er det nemmere at få og fastholde et job, når der er fart på arbejdsmarkedet. For det andet bliver jobchancerne mindre, jo længere tid man er uden for arbejdsmarkedet.

Der har i perioden været en løbende og ikke ubetydelig afgang til førtidspension. 35 procent af de aktivitetsparate på kontanthjælp i 2007 modtog førtidspension i 2014. Afgangen til førtidspension må forventes at aftage på grund af begrænsningen i retten til at få førtidspension.

Det lykkedes dog også for nogen. I 2014 er 12 procent selvforsørgede eller på SU, tre procent i fleksjob og fem procent er tættere på arbejdsmarkedet, som modtagere af jobparat kontanthjælp, arbejdsløsheds- eller sygedagpenge.

Figur 9. Hvordan er det gået de aktivitetsparate på kontanthjælp i 2007?

Kilde: Beskæftigelsesministeriets forløbsregister (DREAM) og egne beregninger.

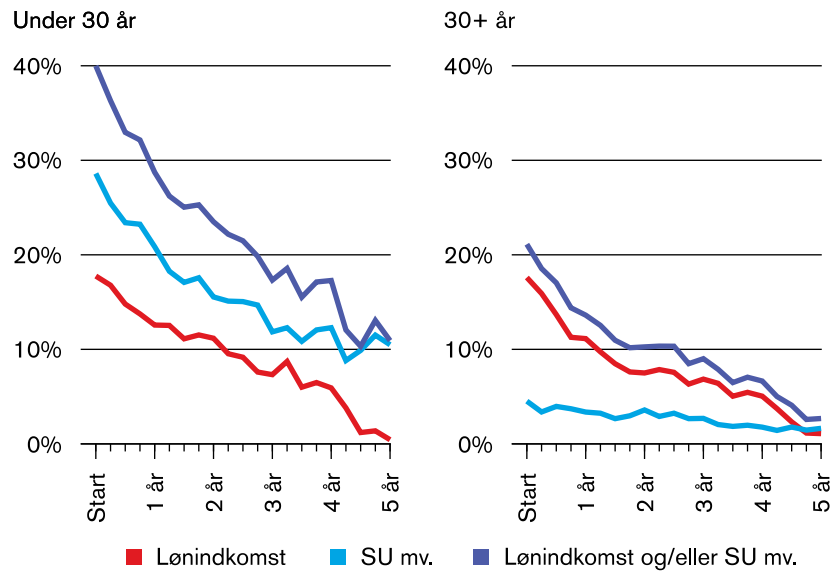
Note: Alle personer, som modtog aktivitetsparat kontanthjælp primo 2007. Lønindkomst er kun medtalt, hvis personen i pågældende uge ikke modtager offentlig forsørgelse (inkl. uddannelse). SU mv. inkluderer SVU og voksenlærlingeydelse. N=61.920.

De unge kommer i uddannelse

Sandsynligheden for at komme i job eller uddannelse falder jo længere tid man er aktivitetsparat på kontanthjælp. Det viser afgangsfordelt efter varigheden på kontanthjælp. Sandsynligheden for et job er meget lille, hvis man har været aktivitetsparat kontanthjælpsmodtager i mere end 5 år, jf. figur 10.

Sandsynligheden for at unge under 30 år kommer i job eller uddannelse er langt større end for de ældre over 30 år. Det skyldes, at de unge i højere grad kommer i uddannelse. 19 procent af alle de unge aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere berøres af SU på et tidspunkt i løbet af et år. For aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere over 30 år er tallet 2 procent.

Figur 10. Andel af aktivitetsparate på kontanthjælp i uge 10 2013 berørt af job eller uddannelse i løbet af det efterfølgende år fordelt på varigheden af det forudgående kontanthjælpsforløb

Kilde: Beskæftigelsesministeriets forløbsregister (DREAM) og egne beregninger.

Note: Aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere i uge 10 i 2013. SU mv. er SU, VUS/SVU og voksenlærlingeydelse. Lønindkomst indgår kun, hvis personen ikke samtidigt modtager offentlig forsørgelse eller er under uddannelse (SU mv.).

Jobchancerne er derimod nogenlunde ens for begge aldersgrupper. Varigheden på aktivitetsparat kontanthjælp har dermed lagt større betydning end alderen. Samlet set, finder langt flere af de unge aktivitetsparate på kontanthjælp, et job i løbet af et år, end de ældre. Grunden er, at en større del af de ældre har modtaget kontanthjælp i lang tid.

Værd at tænke over

Hele 80 procent af de aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere i 2007 står fortsat uden for arbejdsmarkedet i 2014.

Det lykkedes dog for nogen. 12 procent er selvforsørgede eller på SU, tre procent i fleksjob og fem procent er tættere på arbejdsmarkedet, som modtagere af jobparat kontanthjælp, arbejdsløsheds- eller sygedagpenge i 2014.

Sandsynligheden for at komme i job eller uddannelse falder jo længere tid man er på kontanthjælp som aktivitetsparat.

Uddannelseschancerne er klart størst blandt unge. 19 procent af de aktivitetsparate unge under 30 år starter på en ordinær uddannelse indenfor en periode på 5 år. Det sker kun for 2 pct. af de over 30-årige.

Efter 5 år som aktivitetsparat på kontanthjælp er sandsynligheden for at få et job næsten ikke eksisterende. Jobchancerne er derimod nogenlunde ens for de unge under 30 år, som for de ældre over 30 år. Varigheden på kontanthjælp som aktivitetsparat har dermed lagt større betydning end alderen. Samlet set starter langt flere af de unge i et job. Det afspejler, at en større del af de ældre har modtaget kontanthjælp i lang tid.

Hvem er de?

Ledige med en svag tilknytning til arbejdsmarkedet er en meget heterogen gruppe. Der findes ikke en opdateret analyse, som giver det samlede billede af kompleksiteten og mangfoldigheden i de udfordringer gruppen har. Men der er en række analyser, som

giver et indblik i gruppens sammensætning. Det vurderes bl.a., at otte ud af ti har problemer med helbredet i et omfang, som står i vejen for beskæftigelse. Seks ud af ti har problemer med deres faglige og praktiske kompetencer, og til hver fjerde har misbrugsproble-

mer (gl. match 5⁷), ca. hver tredje har problemer med gæld og netværk og omkring halvdelen vurderes at have manglende personlige kompetencer. Hver anden på kontanthjælp og tre ud af fire langtidssygemeldte har svære eller moderate psykiske problemer⁸.

Fakta⁹

Ikke-arbejdsmarkedssparate kontanthjælpsmodtageres forbrug af receptpligtig medicin

- Kontanthjælpsmodtagerne i matchkategori 5 har et årligt gennemsnitligt forbrug af receptpligtig medicin på 3.500 kr. For kontanthjælpsmodtagerne i matchkategori 4 er det gennemsnitlige årlige forbrug på 2.000 kr.
- Hver fjerde kontanthjælpsmodtager i matchkategori 4 og 5 er på antidepressiva.
- 15 og 16 procent af kontanthjælpsmodtagerne i matchkategori 5 har det foregående år indløst recept på henholdsvis antipsykotisk og angstdæmpende medicin.

Ikke-arbejdsmarkedssparate kontanthjælpsmodtageres kontakt med sundhedsvæsenet

- To tredjedele af kontanthjælpsmodtagerne i matchkategori 5 har været i kontakt med en skadestue i løbet af det seneste år. Nogenlunde samme andel har ligeledes været indlagt.
- Hver tyvende kontanthjælpsmodtager i matchkategori 5 har fået stillet en diagnose for mavesår, mavekatar og lignende, mens 3 procent i matchkategori 4 har fået diagnosticeret sådanne lidelser.
- Et par procent blandt de ikke-arbejdsmarkedssparate lider af forhøjet blodtryk, og et tilsvarende antal har fået diagnosticeret andre hjertekarsygdomme såsom blodpropper i hjertet.
- Knap hver tiende af de ikke-arbejdsmarkedssparate kontanthjælpsmodtagere har fået diagnosticeret en alkoholrelateret lidelse. Disse lidelser dækker over en bred vifte fra alkoholafhængighed og alkoholforgiftning, over leversygdomme og lignende forårsaget af alkohol til alkoholpsykoser.
- Et par procent i matchkategori 5 har ifølge registrene forsøgt at begå selvmord i løbet af de seneste tre år.
- 4 procent af kontanthjælpsmodtagerne i matchkategori 5 har fået konstateret en svulst i løbet af de tre år, der leder op til udvælgelsestidspunktet.
- Hver tiende af de ikke-arbejdsmarkedssparate lider af en stofskiftesygdom såsom sukkersyge, underernæring eller fedme.
- 30 procent i matchkategori 5 og 22 procent i matchkategori 4 har fået diagnosticeret en psykisk lidelse.
- Omkring hver tiende i matchkategori 5 har fået diagnosticeret en sygdom i nervesystemet (fx en betændelsessygdom) eller i kredsløbsorganerne.

7 Lars Skippers analyse (se fodnote 8) er baseret på den gamle matchkategorisering, hvor match 1 til 3 var jobparate og match 4 og 5 var aktivitetsparate.

8 Se Lars Skipper (2011), Systematisk registerbaseret kortlægning af sundhedsproblemerne blandt de svageste kontanthjælpsmodtagere, AKF, New Insight (2012) Litteratur review, Beskæftigelsesindikatorprojektet og OECD (2013) Mental health and work, Denmark.

9 Lars Skipper (2011). Se fodnote 8

- Dobbelt så mange, hver femte, i matchkategori 4 og 5 har fået diagnosticeret en lidelse i knogler eller bindevæv. Disse lidelser dækker blandt andet over ledbetændelse, ledde- og slidgigt, rygsmerter og muskelbetændelser.
 - 35 til 40 procent har været i kontakt med sundhedssystemet og fået diagnosticeret et traume, en forgiftning eller en anden form for legemsbeskadigelse.
 - Endelig har næsten halvdelen i matchkategori 5 på et tidspunkt henvendt sig med en lidelse, der ikke har kunnet klassificeres. Dette kunne f.eks. være smerter i brystet eller svimmelhed. For matchkategori 4 drejer det sig om fire ud af ti.
-

Der er mange, individuelle og forskelligartede årsager til, at aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere kan have vanskeligt ved at komme i job eller uddannelse. Det betyder kort sagt, at hver enkelt

person har sine egne unikke udfordringer og muligheder.

Tabellen nedenfor opgør 12 sociale karakteristika. De 12 karakteristika dækker kun en del

af de centrale udfordringer. Der mangler f.eks. karakteristika som alkohol og stofmisbrug, psykisk sygdom, afvigende adfærd, indlæringsvanskeligheder og stor gæld.

Table 1. Forekomsten af udvalgte sociale karakteristika blandt hhv. modtagere af aktivitetsparat kontanthjælp og personer i job eller under uddannelse (SU) per 1. januar 2013

Sociale karakteristika	Ikke-jobparat kontanthjælp			Lønindkomst eller SU		
	Under 30 år	Over 30 år	I alt	Under 30 år	Over 30 år	I alt
Lang offentlig forsørgelse Modtaget offentlig forsørgelse i min 3 år uden én kalendermåneds afbrud	19%	47%	37%	-	-	-
Frafald fra flere uddannelser Afbrudt mindst 2 uddannelser	29%	18%	22%	8%	6%	7%
Lavt uddannelsesniveau Har uoplyst eller grundskole som højeste uddannelsesniveau	88%	61%	71%	36%	16%	22%
Dårligt helbred Har haft mindst 30 kontakter til praksissektoren i løbet af 2011	9%	12%	11%	2,1%	3,4%	3,1%
Bor i særligt udsat boligområde Bor i et særligt udsat boligområde, jf. liste pr. 1. februar 2014	4%	8%	6%	1,4%	0,5%	0,8%
Mor offentlig forsørgert Moder offentlig forsørgert i min 80 pct. af året, da personen var 17 år. Kun opgjort for personer under 30 år	21%	-	-	8%	-	-
Ustabil boligsituation Ny bopæl primo året i mindst 5 ud af de seneste 10 år	38%	22%	28%	16%	5%	8%
Anbragt uden for hjemmet som barn Både tvungne og frivillige anbringelser, dog ekskl. kost-, efter-, ungdomsskoler, skoleskib mv. samt eget værelse og lignende	17%	8%	12%	1,8%	1,2%	1,4%
Enlig forsørger Er enlig forsørger per 1. januar 2013	12%	17%	15%	6%	6%	6%
Eget barn anbragt uden for hjemmet Eget barn anbragt aktuelt eller tidligere. Både tvungne og frivillige anbringelser, dog ekskl. kost-, efter-, ungdomsskoler, skoleskib mv. samt eget værelse og lignende	1,6%	11%	8%	0,04%	1,5%	1,1%
Kriminel Dømt efter straffeloven, våbenloven eller lov om euroforiserende stoffer (2010-2012)	14%	7%	10%	1,3%	0,2%	0,5%
Indvandrer fra ikke-vestligt land	13%	29%	23%	5%	4%	4%

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra DST.

De hyppigste sociale karakteristika er lavt uddannelsesniveau, langvarig offentlig forsørgelse, ustabil boligsituation, og at personen er ikke-vestlig indvander, mens anbringelser af børn, kriminalitet og dårligt fysisk helbred er mindre hyppigt forekommende. I gennemsnit har hver person i målgruppen 2,2 karakteristika.

Det er tydeligt, at de sociale karakteristika er mere fremherskende hos gruppen med svag til knytning til arbejdsmarkedet end hos beskæftigede og uddannelsessøgende. F.eks. forekommer kritiske karakteristika som kriminalitet og anbringelser af børn uden for hjemmet langt hyppigere hos aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere. Tabel 1 viser også, at forskellen på uddannelsesbaggrunden mellem borgere i job eller uddannelse og aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere er markant. Hele 71 procent af de aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere har grundskole som højeste uddannelse. For borgere i job eller uddannelse er det kun 22 procent

Blandt hele målgruppen af aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere er der næsten 1.500 unikke kombinationer af de 12 karakteristika. Det svarer til, at der i gennemsnit er knap 100 personer per kombination. Hertil kommer de psykiske problemer/diagnoser, som ikke er talt med her. De fylder meget i målgruppen, så kompleksiteten er reelt meget højere.

Værd at tænke over

Gruppen af aktivitetsparate på kontanthjælp har betydelige udfordringer. 30 procent i den gamle matchkategori 5 og 22 procent i matchkategori 4, som i dag kaldes aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere, har fået diagnosticeret en psykisk lidelse. Og over 15 procent af de aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere har fået recept på henholdsvis antipsykotisk og angstdæmpende medicin.

35 procent i matchgruppe 4 og 40 procent i matchgruppe 5 har været i kontakt med sundhedssystemet og fået diagnosticeret et traume, en forgiftning eller en anden form for legemsbeskadigelse.

Hver femte i matchkategori 4 og 5 har fået diagnosticeret en lidelse i knogler eller bindevæv såsom ledbetændelse, ledde- og slidgigt, rygsmerter og muskelbetændelser.

Hver tiende i matchkategori 5 har fået diagnosticeret en sygdom i nervesystemet eller i kredsløbsorganerne.

Næsten halvdelen i matchkategori 5 har på et tidspunkt henvendt sig med en lidelse, der ikke har kunnet klassificeres. Dette kan f.eks. være smerter i brystet eller svimmelhed. For matchkategori 4 drejer det sig om fire ud af ti.

De aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere er en meget heterogen gruppe. KL's analyse opgør 12 sociale karakteristika. De hyppigste sociale karakteristika er lavt uddannelsesniveau, langvarig offentlig forsørgelse, ustabil boligsituation, og ikke-vestlig baggrund.

Kritiske sociale karakteristika som kriminalitet og anbringelser af børn uden for hjemmet forekommer langt hyppigere hos aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere. Der er også markant forskel på vores uddannelsesbaggrund. 71 procent af de aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere har kun grundskolen som højeste uddannelse. For borgere i job eller uddannelse er det 22 procent

Kombineres alle de 12 sociale karakteristika, er der i hver kommune i gennemsnit 200 forskellige kombinationer af karakteristika i målgruppen. Hertil kommer de psykiske problemer/diagnoser, som ikke er talt med her. De fylder meget i målgruppen, så kompleksiteten er reelt meget højere.

I hver kommune er der i gennemsnit 200 forskellige kombinationer af karakteristika i målgruppen, svarende til i gennemsnit fem personer per kombinationsmulighed i den enkelte kommune.

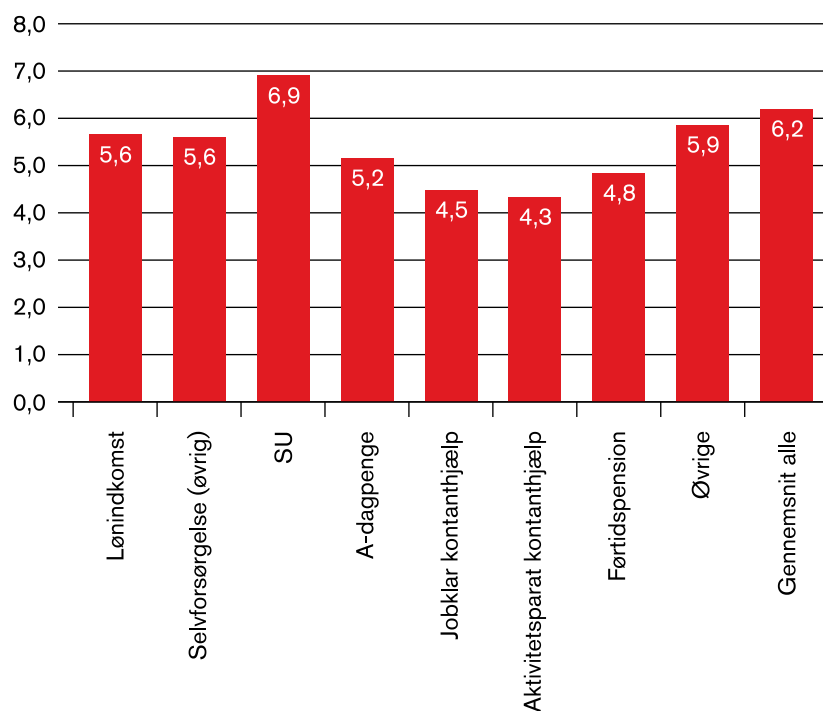
Heterogeniteten i målgruppen betyder, at det er en kompleks opgave at gennemføre en effektiv indsats, som matcher den enkeltes forudsætninger og udfordringer.

Manglende uddannelse – den hyppigste risikofaktor

De aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere har generelt et svagere fagligt fundament fra grundskolen end den øvrige befolkning.

De 18 til 28 årige i job har en gennemsnitskarakter på 5,6 fra folkeskolens 9. klasse. De aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere har en gennemsnitskarakter på 4,3¹⁰, jf. figur 11.

Figur 11. Gennemsnitskarakterer ved folkeskolens 9. klasse blandt 18-28-årige* og forsørgelse i uge 12 i 2014

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

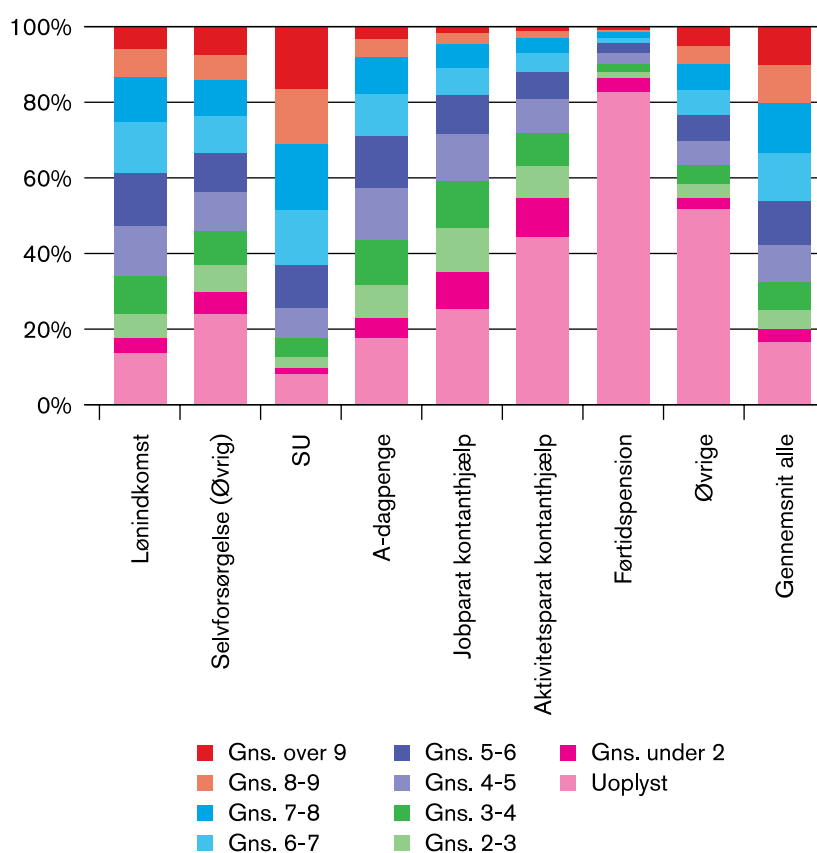
Note: *Personer, som er højst 27 år ved indgangen til 2013. Gennemsnitskarakterer i de aktuelle bundne prøvefag (Dansk: læsning, mundtlig, retskrivning, skriftlig matematik: problemløsning, færdigheder. Fysik og mundtlig engelsk). Blandt personer på tidligere prøveordninger, som i stedet for matematisk problemløsning og færdigheder har været til eksamen i hhv. mundtlig og skriftlig matematik, er disse anvendt i stedet for problemløsning og færdigheder. Gruppen "øvrige" omfatter: døde, personer i ressourceforløb, forrevalidering, revalidering, ledighedsydelse, fleksjob, sygedagpenge og udvandrede.

¹⁰ Gruppen "øvrige" har en relativt høj gennemsnitskarakter. Det afspejler, at udvandrede har et højt eksamenssnit (næsten på højde med su-gruppen), mens gennemsnittet blandt de andre grupper under øvrige er væsentligt lavere..

Karaktergennemsnittet er dog ikke den væsentligste udfordring for de aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere. En stor andel af de aktivitetsparate unge på kontanthjælp har ingen afgangsprøve fra 9. klasse. Selvom der kan være flere årsager til, at der ikke er registreret en afgangsprøve, viser figur 12 nedenfor, at der er en klar sammenhæng mellem arbejdsmarkedstilknøytning og fraværet af en registreret afgangsprøve¹¹. Omkring 45 procent af de aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere mellem 18 og 28 år har ikke en afgangsprøve fra folkeskolen.

Dermed kan en stor del af målgruppen fremover være udelukket fra at starte på en erhvervsuddannelse, hvis adgangskriterierne ændres.

Figur 12. Registreret afgangsprøve fra 9. klasse blandt 18-28-årige* og forsørgelse i uge 12 i 2014

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Note: Note: Se note til figur 11.

11 Der er tre årsager til manglende registrering

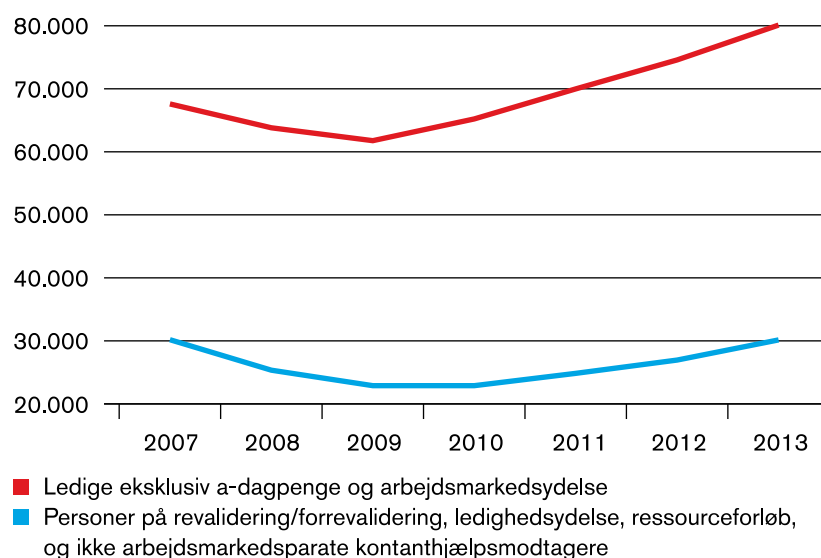
- At skolen ikke har indberettet resultaterne til UNI-C (datakvaliteten er steget igennem årene).
- At personen har taget sin 9. klasse i udlandet eller er indvandret senere.
- At personen blot ikke har taget en 9. klasses eksamen

Borgere med ikke-vestlig baggrund

Antallet af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande på overførselsindkomst faldt i nulkerne under det økonomiske opsving. Men i modsætning til resten af befolkningen er antallet ikke faldet igen efter 2010. Der har tværtimod været en stigning, både på grund af, at flere indvandre og flere kommer på offentlig forsørgelse, jf. figur 13.

I 2013 var der 80.000 ikke-vestlige indvandrede og efterkommere på overførselsindkomst, eksklusiv gruppen af relativ stærke ledige på arbejdsløshedsdagpenge og arbejdsmarkedsydelse. Der var 30.000 ikke-vestlige indvandrede og efterkommere, som var omfattet af en aktiv beskæftigelsesindsats som ikke var jobparate i 2013.

Figur 13. Antal indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande med svag tilknytning til arbejdsmarkedet (fuldtidspersoner)

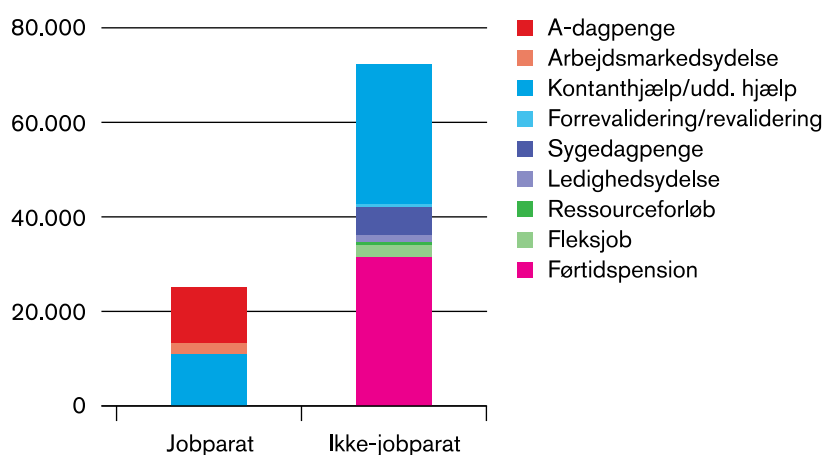
Kilde: Jobindsats.dk

Note: *Personer, som er højst 27 år ved indgangen til 2013. Gennemsnitskarakterer i de aktuelle bundne prøvofag (Dansk: læsning, mundtlig, retskrivning, skriftlig matematik: problemløsning, færdigheder. Fysik og mundtlig engelsk). Blandt personer på tidligere prøveordninger, som i stedet for matematisk problemløsning og færdigheder har været til eksamen i hhv. mundtlig og skriftlig matematik, er disse anvendt i stedet for problemløsning og færdigheder. Gruppen "øvrige" omfatter: døde, personer i ressourceforløb, forrevalidering, revalidering, ledighedsydelse, fleksjob, sygedagpenge og udvandrede.

I 2. kvartal 2014 var der ca. 97.000 indvandrere og efterkommere i den erhvervsaktive alder på offentlig forsørgelse, eksklusiv personer på efterløn og SU. 74 procent var aktivitetsparate og 26 procent var jobparate, hvilket er den samme procentfordeling som hele befolkningen, jf. figur 1 og figur 14.

Der er 72.000 indvandrede og efterkommere fra ikke vestlige lande, som ikke er jobparate. Heraf er 30.000 aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere og 32.000 førtidspensionister.

Figur 14. Antal indvandrere og efterkommere (fuldtidspersoner) fra ikke-vestlige lande fordelt på jobparat og aktivitetsparat, på overførsel 2. kvartal 2014

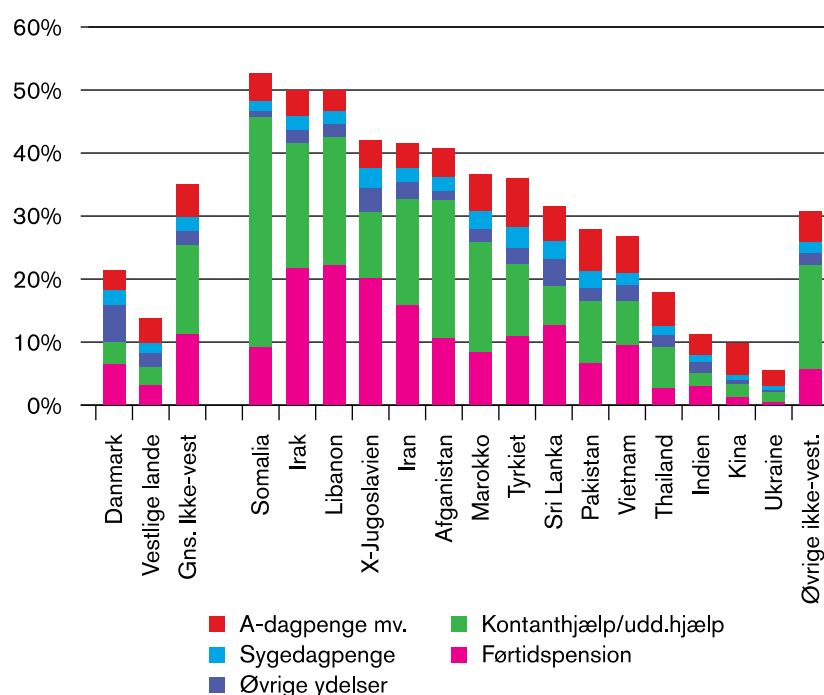
Kilde: jobindsats.dk

De ikke-vestlige indvandrere og efterkommere er ligeledes en meget heterogen gruppe. Foreksempel har oprindelseslandet stor betydning for i hvor høj grad indvandrere og efterkommere er offentligt forsørget, jf. figur 15.

Borgere med rod i Somalia, Irak og Libanon er i langt højere grad offentligt forsørgede, end borgere fra Indien, Kina og Ukraine.

Forsørgelsesgraden for borgere med dansk oprindelse er på ca. 21 procent, hvoraf fire procentpoint modtager kontanthjælp. Til sammenligning er forsørgelsesgraden for borgere med rod i Somalia på 53 procent, hvoraf 37 procentpoint modtager kontanthjælp. Borgere med rod i Thailand, Indien, Kina og Ukraine er derimod i mindre grad offentligt forsørgede, end borgere med dansk oprindelse.

Figur 15. Andel på offentlig forsørgelse fordelt efter oprindelsesland

Kilde: Beskæftigelsesministeriets analyseregister (DREAM) og egne beregninger.

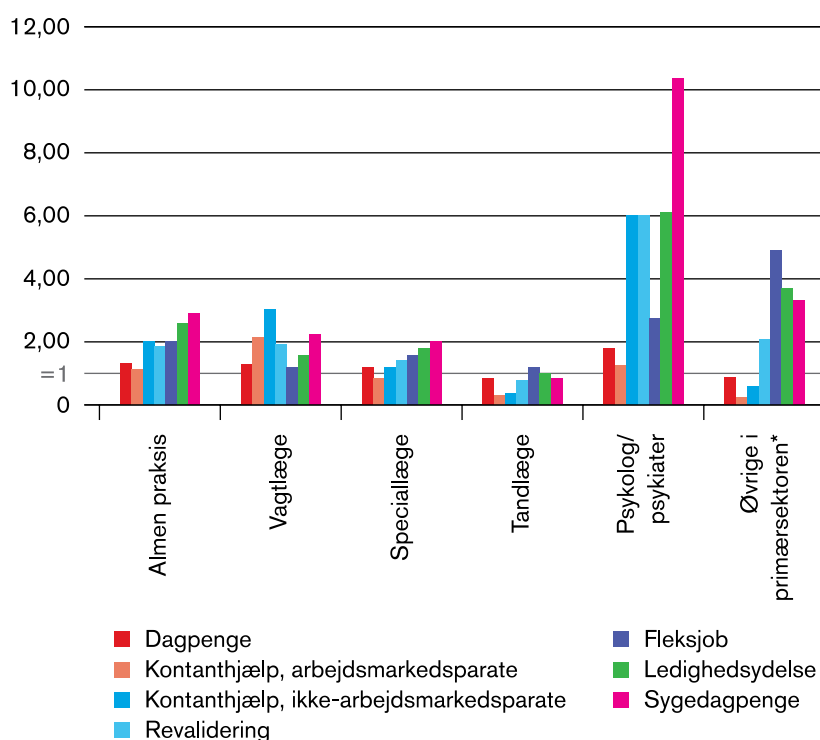
Note: 18-64-årige i uge 20 i 2014. Opgjort på landeniveau for de 15 ikke-vestlige oprindelseslande med flest 18-64-årige indvandrere og efterkommere i Danmark. A-dagpenge mv. er inkl. særlig uddannelsesyndelse, arbejdsmarkedsyndelse og jobrotationsyndelse. Øvrige ydelser er ledighedsyndelse, fleksjob, revalidering, forrevalidering, ressourceforløb, efterløn og fleksyndelse.

Helbred – brug af sundhedssystemet

Borgere på offentlig forsørgelse bruger sundhedssystemet mere intensivt end borgere i beskæftigelse. Det gælder ikke mindst de ikke-arbejdsmarkedsparate på kontanthjælp og ledighedsydelse. Især det psykiatriske system og vagtlægeordningen bruges mere intensivt af ledige med en svag tilknytning til arbejdsmarkedet. Ikke-arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere har tre gange så mange kontakter til vagtlægen og seks gange så mange kontakter til psykiater/psykolog, set i forhold til beskæftigede borgere, jf. figur 16.

Der er dog områder, hvor ikke-arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere bruger sundhedssystemet mindre end beskæftigede. De går i mindre grad til tandlæge, fysioterapeut, kiropraktor og fodterapeut.

Figur 16. Relative forskelle i det gennemsnitligt antal kontakter til primærsektoren set i forhold til beskæftigede(=1), 2012

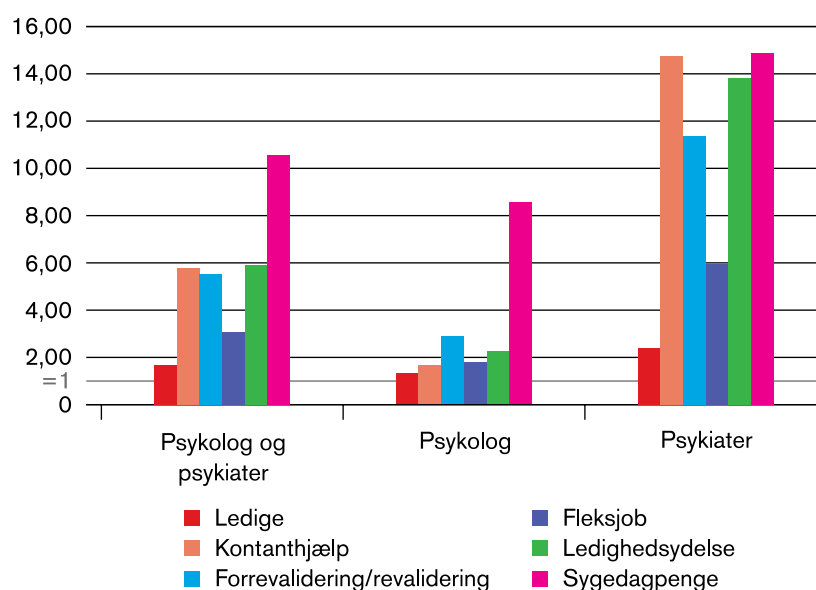
Kilde: KL-analyse baseret på DREAM og data fra Sygesikringsregisteret.

Note: * omfatter kontakt til fysioterapeuter, kiropraktorer, fodterapeuter m.m.

Der er en markant forskel på brugen af psykolog og psykiater. Ikke-arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere og ledighedsydelsesmodtagere har 14 gange så mange kontakter til psykiatere end beskæftigede. Deres kontakt til psykologer adskiller sig derimod ikke væsentligt fra de beskæftigede, jf. figur 17.

Ledige med en svag tilknytning til arbejdsmarkedet er også i højere grad storforbrugere¹² af sundhedssystemet. Der er en markant overhyppighed af storforbrugere af vagtlæger og psykologer/psykiatere blandt ikke-arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere.

Figur 17. Relative forskelle i det gennemsnit af antal kontakter set i forhold til beskæftigede(=1), 2012

Kilde: KL-analyse baseret på DREAM og data fra Sygesikringsregisteret.

Note: Data er alders- og kønsstandardiserede.

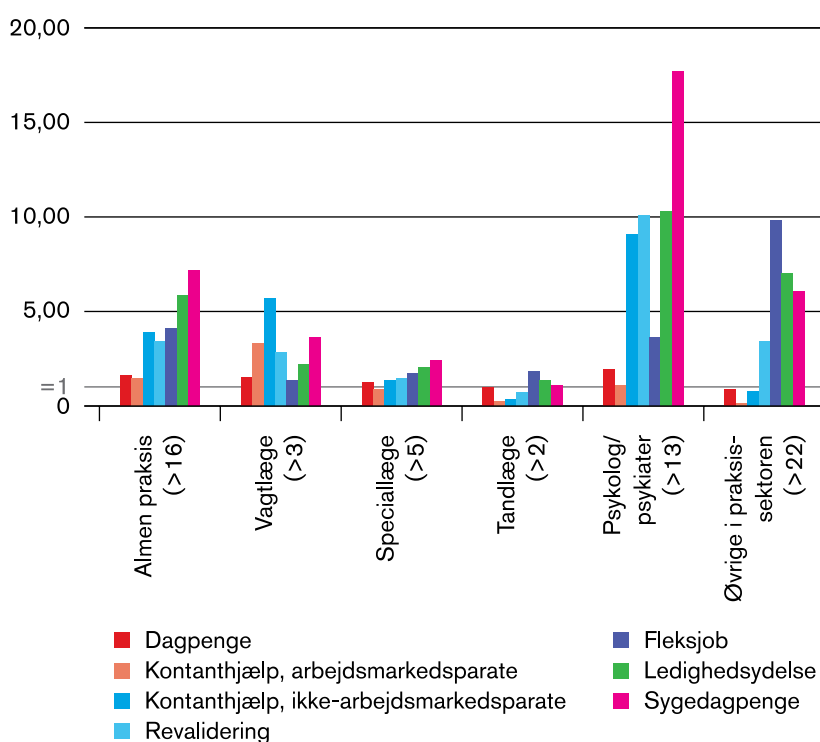
¹² En storforbruger har betydeligt flere kontakter til sundhedssystemet end gennemsnittet. F.eks. er en storforbruger af psykolog/psykiater her defineret til at have over 13 kontakter om året.

Der er over fem gange så mange storforbrugere af vagtlægeordningen blandt ikke-arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere, sammenlignet med beskæftigede, jf. figur 18.

Over halvdelen af de ikke-arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere og ledighedsydelsesmodtagere under 30 år er storforbrugere af vagtlægeordningen. Og tre ud af fire af storforbrugerne blandt kontanthjælpsmodtagerne, er kvinder.

Tilsvarende er der over 10 gange så mange storforbrugere af psykiatere/psykologer blandt ikke-arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere og ledighedsydelsesmodtagere.

Figur 18. Relativ overhyppighed af storforbrugere af primærsektoren i forhold til beskæftigede(=1), 2012

Kilde: KL-analyser baseret på DREAM-data og data fra sygesikringsregisteret.

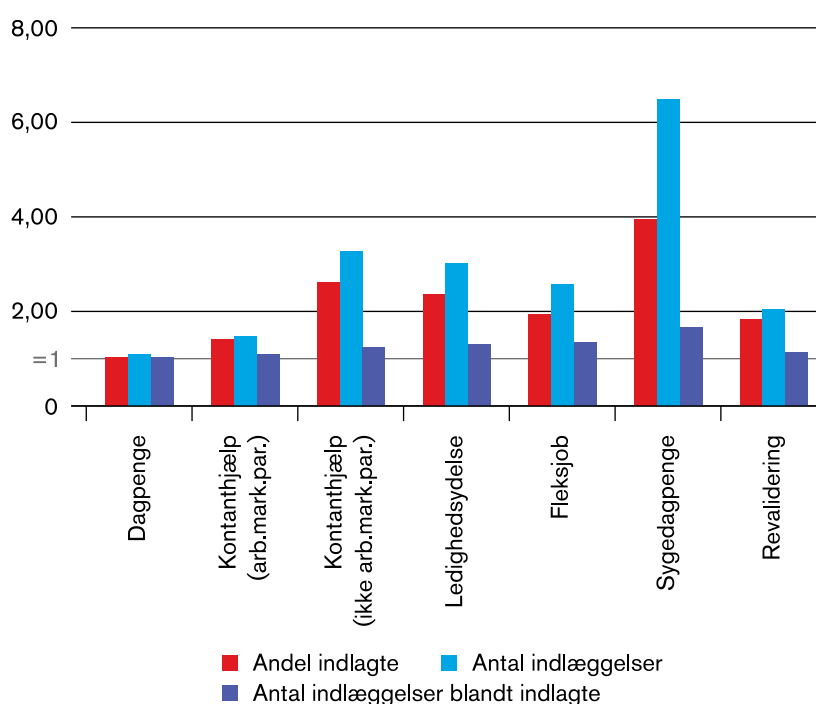
Note: * omfatter kontakt til fysioterapeuter, kiropraktorer, fodterapeuter m.m.

Ledige med en svag tilknytning til arbejdsmarkedet bruger også hospitalsydelser langt mere end beskæftigede. I 2012 var otte procent af de beskæftigede indlagt på et hospital. For kontanthjælpsmodtagere var det 21 procent. Tre ud af ti beskæftigede havde et ambulant hospitalsbesøg. For kontanthjælpsmodtagere var det hver anden.

Sammenlignet med beskæftigede har ikke-arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere tre gange så mange indlæggelser og dobbelt så mange ambulante besøg i gennemsnit, jf. figur 19.

Ledige med svag tilknytning til arbejdsmarkedet adskiller sig især fra beskæftigede ved, at flere har været indlagt eller i ambulant behandling i løbet af året og mindre i forhold til, hvor mange gange patienterne har været i kontakt med hospitalet i løbet af året.

Figur 19. Relative forskelle i indlæggelser i forhold til beskæftigede(=1), 2012

Kilde: KL-analyse baseret på data fra DREAM og Landspatientregisteret.

Værd at tænke over

Omkring 45 procent af de aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere mellem 18 og 28 år har ikke en afgangsprøve fra 9. klasse. Dermed kan en stor del af målgruppen fremover være udelukket fra at starte på en erhvervsuddannelse, hvis adgangskriterierne ændres.

De ikke-vestlige indvandrere og efterkommere er en meget heterogen gruppe. Oprindelseslandet har stor betydning for, i hvor høj grad indvandrere og efterkommere er offentligt forsørgt.

Borgere på overførselsindkomst bruger sundhedssystemet mere intensivt end beskæftigede. Ikke-arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere bruger vagtlægeordningen tre gange så meget og psykiateren 14 gange mere end beskæftigede. Ikke-arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere indlægges også tre gange så meget. Til gengæld, går de ikke så ofte til tandlæge som beskæftigede.

4. Fokus på indsatsen

Der findes ikke et entydigt svar på, hvilken indsats, der er bedst for ledige med en svag tilknytning til arbejdsmarkedet, fordi udfordringerne både er meget komplekse og meget forskellige. Det er heller ikke enkelt, at måle effekten af indsatsen, da det kan tage lang tid for personer med komplekse udfordringer at opbygge de kompetencer, som et ordinært job kræver. Derfor er det vanskeligt kvantitativt at identificere, hvad der præcist har virket og ikke virket i en langvarig indsats.

Flere analyser peger dog på, at virksomhedsrettede indsats er bedst, også for borgere med mere komplekse udfordringer¹³.

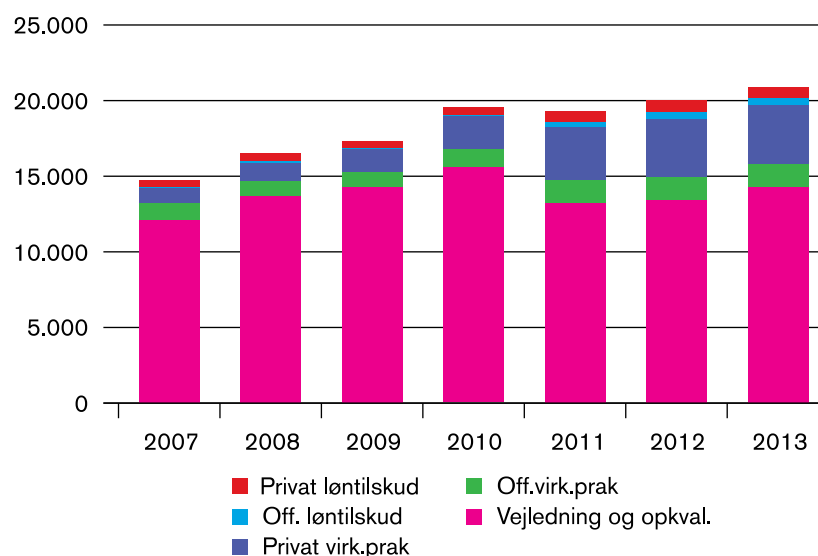
Kommunerne har styrket den virksomhedsrettede indsats for de aktivitetsparate på kontanthjælp. I 2013 var 22.900 helårspersoner i et aktivt tilbud mod 16.700 i 2007, jf. figur 20.

Efter 2009 er der sket i skift i indsatsen. Færre deltager i vej-

lednings- og opkvalificeringsforløb og flere i virksomhedsvendte tilbud. I 2009 deltog 15 procent i en virksomhedsrettet indsats. I 2013 var det 29 procent

Indsatsen i de private virksomheder er styrket gennem hele perioden. I 2007 var 6 procent i et forløb i en privat virksomhed. I 2013 var det 17 procent

Figur 20. Aktiv indsats for aktivitetsparate på kontanthjælp, 2007-2013

Kilde: Jobindsats.dk

Note: Antal helårspersoner i aktive tilbud i 2013 fordelt efter aktiveringsredskab.

13 SFI: B. Graversen (2012) Effekter af virksomhedsrettet aktivering for udsatte ledige. KORA: T. Pilegaard Jensen, virker aktivering for udsatte unge. Jespersen et al. (2007) Cost and benefits of Danish active labour market programs.

Flere i fleksjob

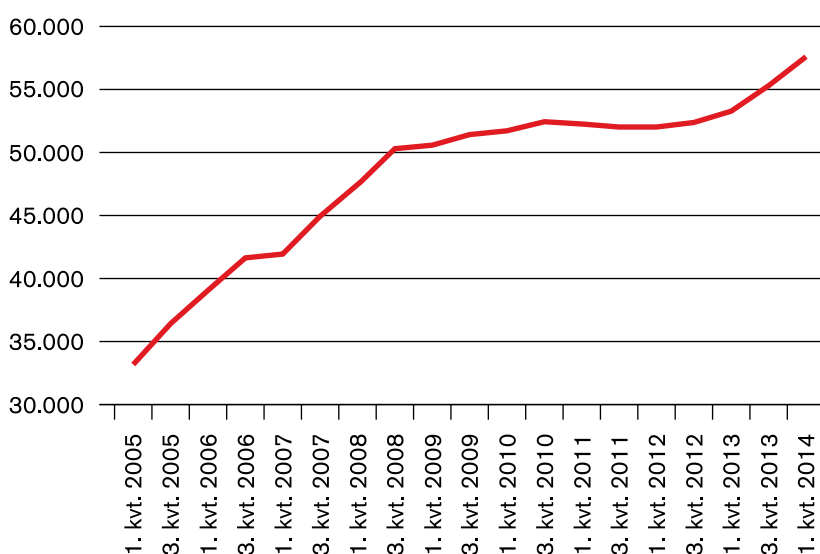
Antallet af borgere med varigt nedsat arbejdsevne, som har fået et fleksjob er øget betydeligt. I første kvartal 2005 var ca. 33.000 i fleksjob, og i andet kvartal 2014 var antallet steget til 58.000, jf. figur 21.

Den 1. januar 2013 blev fleksjobordningen ændret radikalt. Den blev målrettet de borgere der har mindst arbejdsevne. Samtidig fik den ansatte en tilskyndelse til at øge antallet af arbejdstimer. Ordningen er gældende for alle nyoprettede fleksjobansættelser.

Ved reformenes ikrafttræden ses en stigning i antallet af personer i fleksjob. Stigningen skyldes dels, at flere får et fleksjob, men også, at de fleksjobansatte under den gamle ordning beholder deres fleksjob i længere tid.

Borgere med nedsat arbejdsevne ansættes i høj grad i fleksjob i private virksomheder. I maj 2013 var 44 procent ansat i private virksomheder og 29 procent var ansat indenfor kommunal forvaltning og service.

Figur 21. Antal helårspersoner i fleksjob, 2005 til 2. kvartal 2014

Kilde: Jobindsats.dk

Flere i uddannelse

Siden starten af 2009 er det gået bedre for aktivitetsparate langtidsmodtagere af kontanthjælp. En større andel af langtidsmodtagerne, med mere end ét års varighed kommer i job eller uddannelse.

Det gælder især blandt de unge, hvor mere end 20 procent af gruppen starter i job eller uddannelse inden for et år, hvilket er højere end tidligere, jf. figur 22.

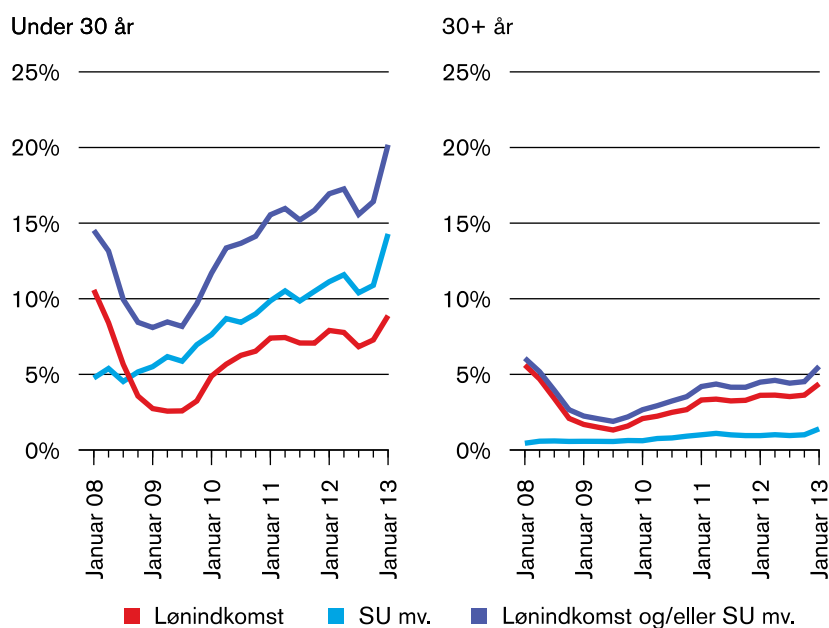
Blandt de 30+ årige er niveauet også stigende, men fortsat lavere end for de unge.

Den positive udvikling blandt de unge er primært drevet af en større stigning i andelen af unge, der starter uddannelse. Denne andel

er steget uafbrudt i hele perioden. Andelen af unge, der starter i job, er ligeledes steget, men jobandelen er fortsat lavere end i starten af 2008. Den lavere andel i job kan hænge sammen med, at flere af de mere ressourcestærke unge i gruppe i stedet starter på en uddannelse.

Blandt de 30+ årige er jobandelen steget i perioden siden starten af 2009, men niveauet i 2013 er dog ikke på højde med niveauet i starten af 2008. Uddannelsesandelen er steget over hele perioden, men i 2013 er det fortsat kun 1,3 procent, som starter i uddannelse inden for et år.

Figur 22. Afgangen til job og uddannelse blandt aktivitetsparate langtidsmodtagere af kontanthjælp, 2008-2013

Kilde: Egne udtræk fra Beskæftigelsesministeriets forløbsregister (DREAM)

Note: Andel der berøres af lønindkomst eller SU inden for et år. En langtidsmodtager har modtaget kontanthjælp i mindst 1 år uden afbrud af 13 ugers varighed. X-aksen angiver det tidspunktet, hvorfra der ses et år frem. Lønindkomst er kun medtalt, hvis personen i pågældende uge ikke modtager offentlig forsørgelse. SU mv. er SU, VUS/SVU og voksenlærlingeydelse.

Værd at tænke over

Ambitionen i kontanthjælpsreformen samt førtidspensions- og fleksjobreformen er, at flere borgere skal i job og uddannelse. Det er en stor udfordring blandt andet fordi:

- Gruppen af ledige med svag tilknytning til arbejdsmarkedet er stor.
- Borgerne både har meget komplekse og meget forskellige udfordringer (svage faglige kvalifikationer, sproglige og kulturelle barrierer, psykiske problemer m.m.)
- De kommuner, som har flest borgere med svag tilknytning til arbejdsmarkedet i forvejen slås med en række strukturelle udfordringer.
- Der ikke findes tilstrækkelig evidensbaseret viden om, hvad der virker.

Kommunerne har gennemført et kursskifte i indsatsen. Den virksomhedsvendte indsats er styrket. Flere kommer i praktik og løntilskud i private virksomheder og flere borgere med varigt nedsat arbejdsevne kommer i fleksjob.

Det er lykkedes, at øge andelen af unge aktivitetsparate langtidsmodtagere, som kommer i ordinær uddannelse på SU fra 5 procent i 2008 til 14 procent i 2013.

Det er også lykkedes at øge andelen, som kommer i job især blandt de unge.

KL
Weidekampsgade 10
2300 København S
Tlf. 33 70 33 70
kl@kl.dk
www.kl.dk

Produktionsnr. 830106
ISBN 978-87-92907-76-9